

Napút-füzetek

5.

MC

158.229

Koncsek József

Ölelhető térség

Versek 1962–2002

I.

Kenyér is volt, cirkusz is volt...

*Kenyér is volt, cirkusz is volt, így van ez.
Tolongtunk a népbolt előtt százan is.
Egy asszonynak letépték a kontyát,
apró termetű volt, nem tudott
olyan közel férkőzni a pulthoz,
hogy onnan az eladó
arcába kiáltsa: „Nekem is!”*

*Én a csizmák közt a földre buktam,
kikerültem néhány nagyhasú
kofaasszonyt, egy esőcipős
tanár urat, s annak, aki bántott,
kezébe martam a fogaim.*

*Aztán én is badonásztam,
anyámtól csak pár embernyire
kiáltottam: „Kenyeret nekem!”*

Így lett aznap két szép kenyeriünk.

Tapolca 1950–1962

Szépen, sorban...

*A templombelső illatozott és harsogott.
Fülem mellett szuszogta ki magából
a dallamot az orgona.*

*„Templom, templom,
bé m'ek-e, nem t'om!”*

Ezt kiabálták a gyerekek.

*Azóta is megállok mindig a dombon,
ha Szokolyára megyek.*

*Előbb a temető,
aztán a templom,
később Józsi bácsi, utána Balázs
később a Mányoki-arc és a híd, a liget,
jól van.*

*S csak utána, szépen, sorban
a görög meg a latin istenek.*

1962

MC 158.229

2006

Egy régi vásárnapi fénykép apámról

*Ez itt egy fénykép apámról, amint a faluba felvivő úton
nem messze a vadalmazfától, a köves úton, bal lábát kissé előre téve,
kezében puba kalappal,
s gondolom, azért hunyorogva, mert a nappal
szemközt, zakóban, fényes cipőben
áll. Tebát most előttem.*

*Éppen a búcsúba indult, hogy megismerje anyámat.
Ott fogtak táncolni a kocsmaudvaron, ahol a lugas
kicsit a szem elől takar is, a hegedű meg a cimbalom a sárga
szőlőfürtök közt ugyanúgy alig-alig látszik –*

Délután volt és vasárnap.

Ilyenek a vonatok...

A történész-konferenciának, 2006-ban

*Átsírtam-seppegtem magamat
egész úton Tiszalökre.
Rángatott, lökdösött a vonat,
s rá se rántott a kőlyökre.
A vagonban
éjszaka rámdőlt a konyhaszekrény.
Vigasztaltak aztán.
Szenderedvén,
s megint felriadva
büppögtem az életemet,
ott akartam lenni, ott maradván,
a harasztal tetőig tölt horhosban
s a kispataknál,
a fűzfán, a tavasszal újra derengő bolyhok
közeliében*

– később

*csak Móra Ferenc Zengő ábécéje volt ilyen.
Akkor ott kellett pisálnom a lépcsőn.
S az ablakon a tehervagon vasrácsán át
volt szabad szívni friss levegőt.*

*És minden kiderült.
Előbb,
utóbb.*

Néma katlan

A kőbányát cserjék, virágok, füvek benőtték.
Keskeny vágány sínszálai bújnak ki eső után a földből.
Lovak nem dobbannak, tüdejük nem hördül.
Mint amikor a völgyet bombázta a repülőgép.

A tájat visszavadtították.
Málnaföldjeit, szőlőit gyepesítették,
hagyták a mogyoróbokrokat is kiterébélyesedni,
és a gyalogutak helye is áthatolhatatlan.

Ami a föld alatt van, arról szó ne essék.
A csontvelő mélyére menekült,
talán elfájt vagy kibűlt.
A kőbánya helyén csak bokorrengeteg zúg.
Néma katlan.

(Vasútállomás a balassagyarmati vonalon)

Apám egy paklikocsiból kinéz

Hosszú, nehéz vonatokat
szolgált. Éjjele? Nappala?
Sokszor ünnepnap sem jött haza.
Nem beszélgettünk sokat.

És – őszintén szólva – keveset se,
azért, ha elgondolom,
eszébe jutottunk bizonyára,
amint ki-kinézett a paklikocsiból
a tavaszi-nyári-ősz-téli világra.

Felborkan Zsitva-parti legénykorára.

Apám a cseh hadseregben „gyeszetnyik”
titulusig vitte, az egy stráf volt.
S a „kulometná eskadróna”, vagyis a géppuskás lovas-század
(lehet, jobb híján) parancsnoka.

Bár ez szokatlan.
De az is, hogy a szlovák, morva,
cseh, szudéta, gorál és magyar
legénységet sosem vitte harcba.

Még a háború előtt leszerelt.
Az obsitot Komarnóban
kapta meg, aztán átszökve Komáromban
mondhatta volna, hogy most már itt van (s ott is volt),
amott magyarnak nézték le, itt bármi
másnak – pedig mi magyarok vagyunk –
no, bírta azért magát.

Öt szempár kuporgott köré, a család.
Szeretett énekelni és nem volt jó a hangja,
megitta borát.

És nem átkozta
a szerencsétlen hazát.

Pőre villanykörte...

Pőre villanykörte
rezgő szempilláira
korom hull, fekete
ipari virágpor,
járda széléhez
támaszkodik a kerékpár,
füles bőrmadarak
röpködnek, vijognak,
kiskocsit, megvasalt
négy lábú madarat
vezetgetek, zöltséglevél,
földre lóg róla,
dróton csüngnek
nyaklott ingek.
Hátra baltott fejjel
szédülök fölfelé.

1966

A poroló

*Alul beton, fölül beton,
mi ez a fa itt az udvaron?*

*Ez a fa itt az udvaron
betonfej, vasrúd – poroló.*

*Ez a fa itt az udvaron
légi kikötő sose volt.*

*A varázs-szőnyeg valahol
ott úszott el, az ablakok*

*fölött, ide csak zsákokat
teregettek meg elszakadt*

*munkásrubákat, hogyha jött
a fáradt férfi alkonyat.*

*A varázs-alkonyat, ha jött,
angyalok ácsorogtak itt.*

*A lécváz-modell repülők
szárnya elázott, eltörött,*

*papírsárkány a napkorong
felé ha szállt az udvaron.*

*Lábán kötéllel megkötött
ecetfa állt, el nem szökött.*

*S ez a fa itt az udvaron
légi kikötő sose volt –*

Tüskefogú...

*Tüskefogú, kákabélű, jámbor
ámde szent sereglet volt csak ez!
Nőttünk, mint a borostyán a zugligeti fákon,
ámde szűzlányokkal szemezett
szemes kedvünk,
ha megmáasztuk a fákat.*

Volt úgy, hogy nem ettiünk.

*egyszer három napon át csak uborkasalátát.
reggelire, ebédre és vacsorára,
végül már az étvágyunk is eltűnt –*

*Ott a gyárban, ahol segéd munkán
teltek napjaink, bizony, hogy teltek
nem lettiünk.*

*Isten augusztusa
ragyogott felettünk.*

*Arcomon jókora borpadás
emlékeztetett e nyári tetre,
micsoda kaland volt, istenemre,
egészen a csontra fogyásig.*

*Ha fogam és a szemem vásik
is bele,
habár kenyeret sem adtak ingyen,
szerintem,
annak, aki voltam,*

van bitele.

1963

Koromreggel

*Utána csak rezge fekete síkpor,
a korom, egy kosárnyi reszkető anyag,
mézgasznak is látszó, ám a szélein
valami zsíros tapintású könnyedség,
valami porfészek, valami nagyon sötét árnyalat,
és esővel vegyületlen,
zápor hiába veri, két karom hiába övezi,
a két szemmel beálló tekintetben
a végtelenség naplemezei.*

Úgy, úgy...

*Én vele –
apa beszélni tanuló gyermekével,
amikor még csak érlelő tekintete
reszketett át hozzám –*

*Tudtam mindent,
és tudtam azt is,
hogy mindent el kell mondanom neki,
azt is, amitől fél,
és megmondani sem tudja,
csak szorongásai,
a félelmei
beszélnek.*

*Úgy vagyok vele,
hogy szörnyekről mesélek,
iszonyatkülsejű-belsejűekről,
amiket majd együtt söprűzünk ki a házból,
az éjszakából, az álmaiból is,
hogy ne is legyenek,
csak én tudjam, hogy lehetnek.*

Különben miért félne tőlük?

1980

II.

Őrző örömök

*Szeretem azt, aki kérdez tőlem.
Főleg, ha fiatal lány.
Bizalommal, mosollyal a szeme alján.*

*Szeretem méltó önbizalmát,
a fogak tisztaságát,
igen, a férfi nem tagadhatja le bennem
hogy szereti tiszta batárait,*

*hiszen már annyi őrlődésbe,
szájba, húsba, gúzsba,
rúzs-ajakba, dús hajakba vitt –*

Erre futottunk

*Erre futottunk,
talpunkat
véresre sebeztek a kövek,
hidak dobbantak,
patakok áradtak,
és a gyíktörékeny utakon
kettéroppant a feszület.*

Fölrobbantak a kazlak.

*Mikor a dombon megálltunk libegve,
mellünkre csorgott az arcunk,
Krisztus-kendő volt az izzadságunk.*

*S nyerített a nyírfaerdő,
sóhajtott a táj.*

*Kibontottuk a takargatott
kenyeret
a térdünkre terült kendőből,
benne dobogott az otthon,
azon tápláltuk magunkat,
magunkkal a reményt,
gyermekkorunk madarát.*

1966

Gyászbeszéd egy fűzfa fölött

*Jaj, te fa, fűzfa, te friss árnyékot adó fa!
Fekszel előttem.*

*Arcod elé kapod ágaidat, mintha volna is arcod.
A földre borulsz le előttem.*

*Munkából hazatérve a forró nyárban
hányszor, de hányszor, hogy itt mosakodtam
a tóban.*

*A zöldes vizű barlangtó a város házait úgy tükrözte
szememnek,
hogy sajnáltam megzavarni a békés felszínt,
hullámokba redőzve a két tenyeremmel,
megcsobbantva a képet,
a ház eltört, és táncot jártak a hullámon
az ablak nagy szemei,
s mint elnyúlt egysejtűek –*

Fa!

Fekszel előttem.

Fűzéres lombodba fogózva tanultam meg én itt úszni.

Beljebb lépdelttem a szigethez,

de el sose értem,

s már majdnem a szájamon folyt be a víz,

amikor a hajadba

kapaszkodtam,

s így mindig

visszataláltam a partra.

Fa!

Fekszel előttem.

Egyszer,

nyár volt,

bűs csillámokat hajtott a reggel,

s lám, kifeküdvé a vízben

hirtelen érzékeltem, nem bánt,

megtart engem a víz.

Most se felejttem.

Fa!

Fekszel előttem.

Búvárló békákkal a római félkörös boltívtől kijebb

mennyi vidámság

barsant, fröccsent,

adta június önként,

s estefelé, amikor megtérve a hegyről
ott volt ingem zsebében a napszám,
zöld dudvák vérével áttört
sajgó két tenyerem megmártva a vízben,
duzzadt ökleim úgy nyúltak ki, mint jókedvű békák.
Te, világos, fürtös,
illatos, gyantás levelű fűzfa!

Fekszel előttem.
Törzseden billeg a fejsze, acélcsőű harkály.

Házakat építünk és meg kell halnod.
Fa!

És jönnek az ősze, a télre, tavaszra
a nyár
robamai,
s kérdelem,
hogyan látni fogod még a tejszagú hajnalokat?

Nem fogod látni a házat.

Egy kavics

(Sz. Gyöngynek)

Még azt reméltem, megkapaszkodom
egy megtalált kavicsban, vagy egy kitalált mosolyban,
valaki lesz jó, bátor biztatóm,
és szó nélkül is tudhatom, jól, jól van,

az alattam elforgó délutánok,
a tiszatáji, dunatáji esték
az ő homlokára vetnek világot,
s szeretném, ha a tájak szeretnék,

hogyan valahol a félbizonyosságban
egyszer gömbölydeden, s megbízhatóvá
alakul egy történet, hogy lássam,
olyan egészen, amilyen volt, volt már.

A képzelet, ha belülről felfénylik,
tűznapot, ezüstholdat rejteget,
sohasem elég eljutni a tényig.
Úgy jó, ha kényesebb.

Születésnap

*Melyik születésnap? Az évforduló?
Vagy pedig a létezésünk napvirágos reggelének
arcoddá kavargó lélegző Esthajnalcsillaga?*

X. emlékkönyvébe

*Ne a neveddel akarj te magyar lenni,
hanem az idetartozással.
Hiszen aki e nép lelkétől eltérőt agyal
ki –
csak eggyel tartozhat ide. A nemtudással.*

Lábujjhegyen...

*Lábujjhegyen kellek én,
s gyertyát és majálist –
Pedig bejöhetnék
a tárt ajtón át is.*

*Azért kellek én
felhőhöz kikötve,
hogy én hulljak, ne a más
időtlen időkhöz.*

III.

Szilveszteri hegedűszó

(Kerék Lacinak)

*Hej, hegedűsnép, köddel baseváló,
omlatag buckákon, fehérre ítélve,
fehér évszakban barna lavutával –*

*hej, hegedűsnép, térdig a hóban,
lila ökölrel, kásásodó jégen,
akasztófa-nyírfasor kesze-kusza árnyékában,
Szilveszteri éjszakán –*

*Léptünk, mint a tinta,
sáros az új év,
van tisztasága, azért van, hogy ékes
vásznaakkal takarja azt, ami nincs
ami nem lesz –*

*Meghalnak a hangok, ha a szőlő hegedűnek
húrtartója befagyott az összeroppanásig,
szél fúj, ki-bejár a fából vájtfüllűnek
csinált szerszámon, jégcsap nő a lelken.*

*Hej, hegedűsnép, fűrész a vonóból!
Hideg, akit megcibál, néma tájnak muzsikál,
szőlő tiszta hangon majd mindent kigondolj,
szőlő tiszta hangra rátalálj, rátalálj!*

1970

A cserebogarak rajzása

*Egyszer csak megkérgesedik egy illat.
Az élperem még az ablakoké,
jegecesedő félfényben ki sem nyílnak
a lövöldék*

helyett

az alma és a körte virágai.

*Járdákra
puffannak nedves mondatok,
és az aktualitások ablakából
csördül kifelé
a feltűnően éles zizzenésű bogarak,
valamint ez a koncerteken megismert visítás
egyvelege.*

*Csak nézem a helyet
közvetlenül az orrom síkja mentén,
errefelé jöttem.
Hogyan is?*

*Egyszer csak megkérgesedett egy illat,
s most adva vannak (szerencsére semmire)
a jégbártya-borotvák.*

1971

Hajvágás

*Hajat vágat.
Megveszik.*

*Hajat vágat.
Megveszik.*

*Hajat vágat.
Megveszik.*

(Őt magát.)

Rege

*Üveghegyek építői
kéjes borzadállyal várják,
hogy az üveghegy lábához
mikor tapad végre
maszatos tenyér,*

*hogy a celofán-üveghegy
lelke közepéig
mikor nyomódik
egy tömpe orr.*

1971

Madách (részlet)

A teljességgel feléli

*Kívánják lenni az eszményt,
amely téridőben,
egymásra hangoltan
feléli a teljességet
valamennyiünket
önmagává.
S ez láncozza-forrasztja-fürtözi
őket
egymáshoz.
Törvény,
melyet a létező tud –*

Végiggondolni kötelezőt.

Mindennel betöltött idő

*Szintézist!
Ha töredékekből is.
Összeveszekedetett
részletein egy műnek,
amely magától amúgy elforogna.
Hátáról talpára tett bogarat.
Katicát meg teknősbékát.
Eszmék térbe fogott mozdulatain
bölcsező időragozást.*

*Száz évek!
Tán Amerika aranyába futni el?
Kibányászni az arany-szabadságot
más föld alatt?*

*Vagy rendszertáblák futurum exactumát,
de világ-latinul?*

A tenger illatát, akár egy tudós kutatást?

Vagy élni tragédiáját a minden-lehetőnek?

*Egymaga domb-víz-ég-határ,
mindennel betöltött idő.*

A hagyatékozó Madách

Selyem- és gyöngyház-színűek
és mustár-fényűek és alabástrom-tömörek
ezek a párnák-paplanok,
amelyek közé halok,

süpped arcom.

Arcomnak pergamen-ráncait írd meg, idő.

A homlok és a szem alatti vetületeket,
mint szárnycsapást.

Én mindnyájatokba hagyatkozom.
Termékenyitek és ízesítek,
magatokért,
ha kívül is rajtatok,
hogy legyetek jövő idő.

Tenyerembe gombolt makacs körmeim,
az egymás mellé fegyelmezett ujjak,
embriókként becsukódó testek,
robbanó gránát-alma magok,

oly' Édenéi,
melynek határait,
szenvedő naptáridőm lepergő sivatagját,
a mustár-szomjat
osztom, okozom közétek.

Mert a Jóisten a Jóistent a Jóistennel tölti be.
De bennetek.

1985–2002

IV.

Továbbélő álom

*Az álom képei repesve összefogták
az álom képeit a csendes ligetekkel,
és ébredtem, és élt, bennem botorkált
a sejtelmes fénykör, rezgett és nem ijedt el.*

*Tán magának felelve
mind láthatatlanabb,
de együtt lengtek lengve
a párás ég alatt.*

*És semmi zaj, se botlás,
csak élt, csak éltem, élt,
el sem fogyasztva egymást
A képek képeként.*

Felnőttkor

*Köldökszinórján meg is fojtható az, ami megszüülhető.
A nyelv a tüdőig is visszagyűrhető.
Én csigák sátorának mondom az útilaput,
s nem lehet kopár az ég, ha madaraktól énekelni tanult,
mégis, valami fölött nincs tető.*

Hallgass rám, szerelem...

*Szerelem, remegő májusi fa,
minket takarj el, ujjaiddal simogass, a virágbögy-ágakkal.
Iramló történésseddel, ki vagy te, élénk színek gyors vándora?*

*Mélyhegedű vagy te, aki a szólalást kívánja?
Jaj, ha egyedül maradsz –
Ugye, a dal is te vagy?
Ugye, a játék is te vagy?*

*...csak a ritmus mozgat,
lelkes jószágja vagyok egy történetnek,
vagy csak a dallam eszköze lennék egyedül?*

*S te, a gyümölcs-mell, a lábikra-vonal,
ajándékul az arcod,
nézem is magunkat, két emberi vázlatot –*

Te vagy a hegedű?

*Sugárzó derekadon fogan meg a zene?
Hegedűn, gordonkán, gitáron?
Szólalj meg. Ki vagy?
Rád ismer az álom.*

*Ujjaid erőt adnak arcomnak.
Életre kel a percek tiszta rendje.
Kell, hogy az öröm benned meg bennem
élje magát,
úgy bújjék, mint a szarvas a rengetegben,
amikor szügyéig takarja haraszt,
sebet takar,
seb van rajtad is,
amit én okoztam,
okozlak is a világra,
és mint löszpartok omlásakor, hol nyugodtan bömpölyög a folyam,
színe, élete az a tömörségoldat, a selyemsárga
hullámok és a talaj,*

*s mint tavaszi körtéfabertek varázslata,
hol nézel-nézel, már betelten,
csukd le szemed, sokkal éberebben
nyílnak az idők és ittbon lehetsz bennük,
mint egy bokor a mezőn,
s meglobban az idő, óriási szárnyai a porból
emelkednek föl velünk,
földszagú vihar visz,
batalma föloldó,
inaid, ereid is érzik magukat,*

*s mint madárdal,
úgy játszik veled az idő-öntudat,
járj velem tölgyverdőiben,
ahol gerlék kurrognak,
és lásd a patakot, ahol átlátszó kupola borul
a meder köveire, távolabb susog a mező,
és mindez olyan létező,
hogy rajta kívül más nem is marad,
külön-külön megszámolhatod, azok a dombok,
s még az égerlevelek keserű illatát is érzed,
itt, ahol a part enyhe emelkedőbe megy át,*

és mosolyodba rejtéd,
hogy egy barangvirág kelybe megmozdult,
sokáig föl-le mozgott,
és én elindulok veled önmagunk felé,
nézd, a tenyerem fodros kardvirág,
sóhajt a rét,
s a képet felnyíló tekinteted még mélyebbről,
belülről tépi át.

Ott kinn az utcán, meg a tereken,
ahol enyhe ködöket lapoz mindig a fény,
kopogás ballatszik ki az egész testtel lakott otthonok közül,
s a párkányokon és körül minden hófehér,
fölöttünk a nap akár telihold is lehetne, mindegy már,
olyan is, mint egy hóba pakolt köszörükkő,
s elgurítom. Így fakad ki egy képsor, görgeti magát,
láncos vödörrel kutat látsz, madarakat a letaposott utakon,
a fakerítések mellett mint kunyhók, a betakart almafák,
s nézegetsz az ismeretlen tájra.

Itt a szerelem lakik,
s mondd, érzed-e a fagyok búsát a kilincseken és minden vasakon?
Úgy múlik el már a sok emlék, mint a használati tárgyak,
amiket, halott növényekből meg állatokból valókat, magamon bordtam,
ott állok én is,
az ott, aki voltam,
ha ideérkezel,
választhat az ámulat,
lélegzel és létezel,
és a saját életed felé nyitsz kapukat.

Nem a ritmus élteti a földet, hanem a dallam,
bár a kettő kézen fogva jár.
Nem vagyok meg egymagamban.
S nincs meg nélkülünk a végtelen határ.
Még a föld is kifuthat alólam,
nem vesz figyelembe nyilatkozatokat,
csak lélegeztet és leoldja rólam,
azt, hogy senki-semmikor-és-sehonnan-és-sehova-soha.

Mindent mi tanítunk meg beszélni,
és szavainkból, mint egyre ritkuló vadállomány,
kivész a védekezés feltétlen reflexe, bennem mosolyod épül,
s mintha fényküllők közt látnál engem,
úgy látszol meg bennem legszebben,
s érintlek és melegvérű homlokod alatt
az agy alkotó csarnokaiban
beszéd születik a bizonyosságból, ezt mondja ki a pillanat,

*hogy „elégedett vagyok”,
tőlünk mégis mennyi idő elrián!
Mivé lesznek a hajnali tavak is,
hiszen így visszatekintve volt évek után
az érdektelen mozgásokra,
úgy éreztem, hogy valahogy után
perdültek ki a kockából –
ennyi lenne a részed, a részem?
S hát annyi munkára sincs jogom, amennyivel megelégszem?*

*Én az utazások izgalmaitól meg nem szabadulok, azt hiszem.
Mindent megszeretek már odaúton,
s majd a visszautazás is és az újra visszatérés is jön,
eljönnél velem?
Mi érlel?
Eggyé tudsz lenni a szép ígéretével?
Felismered magadat abban, amire nézel?
S tudod-e, hogyan leszel szabad?
Nyugodt lesz az a reggel.
S majd egész léteddel szomjasan ráhajolva
visszanézel, ahogyan a patak.*

*Fuvallatot
érezek.*

*Ceruzák vannak itt az ablakfényben, könyvek, nyelvészótárak,
festeni való naturmort,
de kinn a faggyal megkötődő sárccsipkén
márciusi dérelepke pillázik,
s hallom, valahol az akác kemény gallyait tördösik,
gyerekkorom mélységéből fény tükröz pocsolyajégen
a ház meszelt faláig,
és ázott szalma szaga úszik be, fellobog,
láncsal kötött kerekekkel jönnek a fellobogózott traktorok,
nyitott mezőkre futó udvaron asszonyok állnak,
szoknyájuk szegélyén végig égő rózsatenger háborog,
nézlek, te vagy ott, –
fény hussan, mint a szárnyak,
az a tavasz majd minket idáig eldadog.*

Mandulás vers

*Ne bagyj keménynek lenni, szélben lengni,
mint nyirkos, csonka ágat a kert, a ház alatt,
terítsd rám szálló szoknyák selymét,
s meg ne alázzalak.*

*Fényben keringő gyöngygombos blúzt, inget,
combodról hámló barisnyát is, óriás-
kígyót, mely combközödig elnyelt,
s kifejtlek belőle, légy csak más, légy annyi más,*

*legyél madulaízű szellő, hol fogaid közül
mint kerítés fokai közt a kert ígérete,
majd üdvözöl
az első mandulavirág, az első örület,*

*az első gyümölcsfa, mely kihívó hófehéren
áll az oldalon, elkiáltani
hogy mennyi kék forog örömében,
megváltani*

*a komor kedvet, zárjon az éggel össze,
e bejárható élet, a bitem,
hulltam máskor is virágközőkbe,
nincs mit veszítenem.*

V.

Episztola barátomhoz, hívőkhöz és magamhoz (részlet)

.....mint valami kozmosz-útra
úgy szállt föl a hívők népe, startolva a futballpályán
keringve a kupolában, — két oldalt, mint jelzőfények,
jegenyefák hófehéren folytak egybe, míg az ének
magát mind följebb csavarta, mint lobogó fényes fáklya,
mint egy tűzcsóvás úrbajó, mint egy földig-szárnyú angyal
(bennem azért képzeletben két csámpás mezítláb-talppal)
elzúgott, suhogott, dörgött, mint egy szép cső kukorica,
pattogott ki csutkáján sok nagy fodorvirágos magva,
hogy az egész Magyarország elfért boldogan alatta,
s mint az izmos hópihéket, kevergette úgy az ének
maga körül a boltakat, sistergő sok tiszta lélek
sodródott az úrbajóval, mint a csillagocska lángok,
halva született kisfiúk, elsőáldozó kislányok,
s férfiak, kiket ló megrúgott, tó ölt, szálfa hátba vágott,
szekér kiket elragadott, asszony kiket kitagadott,
amikor a dúlás után reszketegen, mint az árnyak,
visszajöttek, botorkáltak, szalmán hátul meg is háltak,

ott repültek, sziporkáztak, mint egy csillagzó virágbad,
piros pendelyes magzatok, édesapát sosem láttak,
mellettük, mint sugár-orkán, zöldes-szürkés arcú szüzek,
menyasszonynak öltözöttek, ujjaikba gyöngyöt fűztek,
hústalan szájon huhogva, az orgonasípok odva
rájuk ismert, s ott szálltak mind, keveregve, kavarogva...

Jóska ezerkilencszázötvenben

Egy barna arcból lépek elő,
aki nincsen.
Bennem létezik,
nem volt,
nem úgy volt,
mégis kitaláltam őt,
olyannak, amilyen igazán,
hiszen jól tudom,
hogy ott volt, ott volt alkonyatkor,
deszkapadon ült a hársfa alatt,
fején katonasapka volt.

És alkonyat van, alkonyat,
birkanyáj megy át
az úton,
égerfák hosszán remeg végig a hús levegő,
látom, hogy a mályva
arca alá fordul,
és ő ott van,
ott van egyszer,
érdekes, ahogyan nevet,
hallom?
Valaki odajön a gangon
a baja göndör,
markában elbújik a szájharmónika.
Azt hiszem, beszél, beszél folyton,
körülötte kart a karba fűzve lányok állnak,
szoknyájuk rezzen, mint hajnali harmat alatt
a sokredőjű zsenge árpa, zöld vetés,
és az arcok mosolyokba buknak,
és senki nem megy el onnan, és
a szájharmónika sípjai csillognak a fényben,
lámpát gyújtanak,
amikor alkonyat van,
amikor nincsen,
amikor, mondom, hogy talán nem is volt,
hiszen halálos beteg volt ő már akkor,
s mert nem beszélt róla,
a fiatalok tudomásul vették,
milyen mondanivalója van,
s hogy ő maga is milyen fiatal,
mégis valahogy idősebb,
idősebbnek látszik,
és nem látszik.

Nem akar beszélni igazán,
mi az, ami szabadságban részelteti,
az ő nevetése mégis a biztos tudat,
hogy megjár neki az öröm,
lányok sokredőjű szoknyáját is nézni,
nem bocsánatkérés az ő nevetése
csak valami csodálkozó mosoly,

mosolyba nyílik át
és ő nincsen –
És nyugalom van a szemében –
neve –
nem jellemzi őt.
Inkább az, hogy néha, amikor nem látta,

csak amikor én,
már összehúzott szemmel figyelte a temetőt,
laza töltésű Szimfónia füstölgött az ujjai közt,
lágy, sűrű füstje van annak, mint egy kislány-pántlika.
Emlékszem, a földes konyhában,
amikor becsukta a kiskapu-forma nyári ajtót,
olyan, de olyan sovány volt,
és ahogy elébe óvakodtam akkor:
– Látod, így van ez – csak ennyit mondott.
– Látod, mégsem így – és magának mosolygott.

Nekem ő nem állt utamba,
senkinek nem ad elég okot
a felbátorodásra,
nekem sem,
és én mégis kimondtam
hallgatagsága okát,
amit ő soha nem hagyott helyben,
el sem utasított,
mert él vagy hal, fanyar egy hallgatása volt,
azt bittem, majd aztán ránk néz,
de nem néz ránk,
és nem tudom,
és nem tudom,
és nem is akarom már,
mert hozzám gyülekezik a zaj,
ő közel áll hozzám,
nem emel szót magáért,
nem emel szót másért sem,
csak cselekszik most is,
amikor nincsen,
több vagyok vele,
de pipacs kelyhében zörög úgy az aranydarázs,
ahogyan ő érezhette át
a kibúló esték hangulatát.
Mi is ez?
Élni –
mintegy a magunk részéről?
Úgy látni a legrejtettebb derűt is mindenben,
hogy akkor is mosolyog az ember,
amikor Isten ellenőrizné talán?

S ő abból is játékot csinálna,
szava úgy folya, mint valami aranyfolyam:
„Odaült mellém az Isten,
fáradt volt, fájt a dereka,
és eltűnődve nézte

víziló-forma felhőit,
s megkérdezte tőlem,
„Mondd csak, fiam, jók ezek a felhők?
Már úgy értem, alkalmasak-e
nagyságuk és formájuk szerint
különösen szerelmespároknak,
üldögélőknek, csiklandozóknak,
délután a napraforgó levele alatt?”

Az én halottaim nem haragszanak,
mert tudják, hogy szükség van rájuk,
szükségem van rájuk,
ahogy kiszorítom saját magammal, magunkkal
önmagamból a nemlétüket,
csak legyenek,
s ha fáj nekik –
tőlem akarják megkapni azt is,
nem, nem,
nincs itt semmi félelem,
mint visszaverődő hang
a nemlétezés szikláiról
– hallgatja magát a vers,
hallgatja magát a sors.

1975

(Ébredés megkínzottan)

A bűn bakja
fiatalabb nálam.
Lassan-lassan már a bátyja,
azután
az apja
lebetnék már, mert ő
a halálban
megállította az órát.
Láttam.

Láttam azt a megállított órát,
mintha egy kisfiú,
ki most tanul járni,
lépés közben mosolyogva megáll,
úgy marad,
kis töke bronz déllé
már sohasem érik,
utódai

*földbe szántott arccal,
fedezékként mögötte
átcsúsznak a lábai alatt,*

*vagy elszállnak fölötte,
mint a fehér inges fecskék,*

*szégyenük nem törvényszerű,
nem is látszik,
nem is tudják, ki ez a másik,
itt –
eddig még mindig kitavaszodott
és zöld lett a fű.*

*Volt idő, hogy hallgattam miattad,
te óraléptű kisfiú,
én a szívemet adtam neked,
te óraléptű kisfiú,
rágd, edd,
jóllakatlak.*

*Aki olyan magad vagy.
Anyád se tud rólad.
Legalább a jóllakáshoz legyen jogod.
Ne akarj másnak látszani,
mint ami –*

*Nem kínálnak téged vissza,
csak én,
edd a szívemet,
te szegény
kisfiú,
halott
nagybátyám.*

*Szabadságos esték
várt örömeivel berúgatott*

lányos arcú, fiatal halott.

*Én ezt a körömágy-
bőfehérségig csokorgatott
kényszerszert
most már a sírodra teszem, halott*

*bátyám,
kisfiam.*

*Te faljáró,
ki úgy lépsz be most is
ide, ahol most hold világol,
hogy a didergést tőled tanulja
el,
ki könnyeden szól,
„Éppen csak felugrott
falujából.”*

A jámbor.

*De mibe öltöztél, fiacskám,
mi ez a bunda rajtad?*

*Mi ez az áttetsző bunda rajtad?
Szörén bócsillagok ivódnak a bőrig,
megsirattatod magad
és a sarokban én ülök görcsösen.*

*— Szépfüú, a temetőbe nem jössz, kedvesem? —
szól be rám az ablakon
az időszerű szépség.*

*Megyek, elmegyek én a bátyámhoz.
Megyek kisfiamhoz.
Megyek önmagamhoz.*

*Összegubancolódik a szívben a ritmus
mint libatoll a teli párnában sírás alatt.
Én az üde virágok
előtt mégse sirassalak.*

*Eredj magadba,
ha hisztériád nem übereli
egy leánynevetés,*

miközben a hullaszagú kártyákat forgatjuk.

*Hej, a cigányok
de szépen tudnak mulatni
abban a jugó filmben,*

*amikor a széjjelroppanó pohár cserepein
olyan lassan buggyan ki a tenyéből a vér,
mint szempillán a kín.*

Én véredet vacogom e lázban.

*Hiszen a kések finoman ketyegve
már tanakodtak az én gyomromon,
de azért beszéltem, beszéltem,
ez gyomorlövés,
csak éppen belülről.*

*Leteszem a kártyát.
leteszem a leosztott lapot.
Széjjelbúzó, megnézem és leteszem,
rám ne is baragudjatok.*

*Elmegyek énekelni,
oda, ahol csendesen is szabad
szomorúnak lenni,
batártalanul,
és annak is örülni,
hogy sírni tud az ember.*

*Örülni talán annak,
hogy novemberben ilyen csendes esték vannak,
hogy itt csak az van meg,
akit először
mindenből kitagadnak.*

1982

Még a lélek is

*Megvacog az Esthajnalcsillag. Vele
vacog a lebelet. A nemtudásig
szól a történet. Az kellene!
Még a lélek is belevásik.*

*Búza földben gyökerező igaza
lehet az életem?
Hogy ne tények balmaza
ez itt, ami történik,
csak úgy, ha jelen idő
legyen,
ha alakot
formál,
ha indulatot,
bát indulást,
alakot,
ha tudott,
bát tudjon,
hisz nem maradhat ki
létezéseiből.*

*Én, én
hajtottam le
a gépkocsin
a vaspántos oldalkorlátokat,
én fordultam háttal,
én kapaszkodtam meg keményen a zsákba,
én, én lépdeltem oda,
ahol a madzagot aztán vigyázva
meg is oldják, hogy fuldokolva
elégül ki az aranygazdag ömlés,
lettem alatta élő bús,
a víz patakokban dőlt rólam,
és kinéztem a zsák alól,
szólj hozzám,
szólítsd meg ezt a testet...*

1988

Hallgatom

Úgy álltam ott az ajtóban,
mint aki ismeri a bűnt,
és szégyelltem,
hogy mást mond a tiszta helyre.

Talán, hogy elfeledve,
hogy másnak mondva nem bántó annyira?
Hogy el lehet felette
lebegni?

Hogy csak kell oda valami,
csak jelzésként,
hogy nem akarod tudni azt,
hogy az ott van,
ami ott,
hogy helyette bármi más
nem illik arra a helyre,
hogy én állok az ajtóban,
én hallgatom a hazudást,
amint hazudja magát
amint továbbhazudja magát,
és nem néz rám,
mint akinek más dolga akadt,
azt hiteti,
hogy felejtenei kellene,
amikor a tenyerem
már beletapadt a vasba.

1988

Genézis

*Mint léba mozigépész, mit vetített elém az idő?
Fütyyre SEM eszmél? Kapkodott, úgy fűzte be,
s mondom, amit látok.*

*Pedig bennem más kép él, más zene,
olyan, amitől a zsigerek nem rándulnak görcsbe,
nem vaktükrökbe kiabálok...*

*Az nem sistereg,
kezdetől tud mindent,
de túl nagy a zaj,
és az örökre lezárt szembéjak mögé tenni engem
igen szapora –*

*És mindig összetörik a kép,
csodálkozik, ha mutatják.*

1988

A negyvenedik év

Nézni

*Kilakoltat nemsokára
magából a meleg üresség.
Kiürít
és nem költözik bele senki.
Madárral kéne rúgatni homlokon,
de mielőbb.*

*Én a homlokomra
két öklömet szorítom,
mint nyomtatóköveket a boglyára.
Nézek.
Nem tudom.
De jó tudnom azért,
milyen jó
nézni.*

Ébredéskor

*Olyannak látom a hegyet,
mint sok jó termőanyaggal
ledöntött sziklát,
amint kifordul.*

*Rajta átvetett gyökerek
szövődnek vízig, levegőig,
és az önérzékelés
homályos hajnalában
vissza lehet hallgatni
az éjszakai motozást,
hogy még az ibolyagyökeret is
kéknek mondja a szándék.*

Forrás, boltozat

*Lehet-e maradandóbb
annál,
mint amikor csepülve a jót
magunkban,
egy nevetés feloldást remél
valamennyinek ?*

*Kapák, ásók nyelére
ugyanúgy rátéved a tenyér,
mint egy másik arcra.*

*Éberebben érzékelve olyan ez,
mint amikor már borosbográket hordoznak,
és az öröm jelenti magát
hörbölésekben,
pedig a hideg forrás boltozatában,
eliramló őz lázában
inkább él.*

Könyörgés a szélhez

Sokágú szél, szélfolyam,
tavaszi levegőcsobogású áradás,
köveken, fákon, kilométerköveken, embereken átfolyó szél,
széttagolt terek kötőanyaga, szél –

bővülő beszéd és mindent átfogó lélegzetvétel,
sokágú szélfolyam, levegőcsobbanású áradás,
benned van a szavak és a mozdulatok teljessége,
a lombokkal, a kapcsolódó ujjakkal, a szólaló virágokkal,

sokágú szél,
szélfolyam,

mondd el a vadat az erdőnek,
hogy ne legyen árva az erdő,
mondd el az embert az embernek,
hogy ne legyen árva az ember, ne akard,
hogy bekerítsenek minket a kínok,
ne akard, hogy bekerítsenek minket a kínok,

ne kelljen nekünk túlhalni a halált,
szél, ne is hozz ránk virágport,
és ne fényesítsd ki éjszakánk közepén az égboltot,

szél, sokágú szélfolyam, minket behálózó szél,
batalmas szél,
ne bánts minket,
meg tudunk mi halni nélküled is.

VI.

Lesz idő

(Angyali üdvözlét)

*Áldottak mélységeid,
áldottak érintéseink.*

*Tekinteted tudott szelíd
nyugalma. Elfogadj megint.*

*A tizedredik ölelő
karmozdulásod épp' úgy éltet,*

*mintha a tevő
idő sem volna annyi éve –*

*Mintha csak most kezdődne el, hogy
a szó beszéddé kapcsolódik,*

*az eget – amit még nem mondott –,
s a földet lesz miért megóvni.*

*Hogy lesz idő. Az évszakokba,
a létezésbe elrejtőzve,*

*a követelő tavaszokba,
az érett nyárba és az őszbe.*

*Őt vendégeljem az örömből,
az ölelhető térben éljen,*

*ki gyengéd öklökkel dörömböl,
és mindent tud, és nagyon régen.*

Válaszút

*Ki szóból életet fakasztasz,
te vagy, ki elhitted velem,
hogy kopár fák alatt, harasztos
réten, hol válaszút terem,*

*a borhosok, a levélsírok
(fölejük ág dől, fagy lehel),
a halálunk is belső birtok,
magunkba zárva el,*

*amire vágytam, jaj, mióta,
bű visszadobbanásaid
miatt négy évszak kelt birokra,
szétzúzva halódásaid.*

*Van tavasz, nyár és tél, mióta
emberi törvény szerint
a tested mélyéig szívódtam,
s a negyedik évszak megint*

*gyümölcsöt hozott. Van teste,
mert van, van, a gyermekem ott
szeptemberben, és minden versben,
ez az ő naptára volt.*

A kiteljesülő ívekben

*A bőröd olyan, mint a szattyán.
Fehér a könny, öledbe hajtva —*

*A gyorsvonatból Akarattyán
túl nézz csak át a déli partra.*

*A hullámok lassan locsogva,
s bátran — kundalini tánca —*

*Egy balatoni öböl foglya,
a víz méltó mozdulása.*

*S mintha szem-száj-fül síplikakra
pergő ujjakból megéled*

*egy dallam, s mélységgé ragadva,
amint az ősi csendből nézed...*

*Egy gigászi fénykatedrális,
lélegző létünk évszaka,*

*az égbolton át visz
Első Királyunk szózata...*

*A kiteljesülő ívekben
a mondatatlan kegyelem,*

*s a tenyerem melledre tettem,
én ébtetőm és kenyerem.*

Együtt

*Éltünk lesz jó áldanod
értelemmel, érzelemmel*

*vállaidra ág hajol,
se mérlegserpenyő, se nyelve —*

*Akik a gyászukat ránk bízák,
szájuk nem kiált,*

*ők bű földet, jövőt, mint tisztást
kívánnak, májust, pántlikást,*

*és a nézésük se vádol,
majd enyhülhetek fáradott*

*kezük szentségén, egybeácsolt
deszkán, nyílt égre tárt balott*

*nyugovó arcán. Hiszen engem
a türelem erős reménye*

*éltet engedelmem
komolyságában, érted, érte —*

*Ha széttárom a két karom,
és elmondom a jó ígéret*

*szavait — az hatalom,
aki ennyiből megértett.*

Egy-máshoz

*A férfi néha asszonyától
időben, térben elkerül.*

*Micsoda fénysugárnyi távol...!
... amint az égen át feszül...*

*S a nő így lép egy lélek-sávra,
az egyensúlya végtelen,*

*két összezárt lábszárral zárja
a talp alá a fegyelem*

*nappalait és éjszakáit,
s amint csúsztatja lábfejét,*

*előbbre jut minden határig,
a semmit érintgetve még ...*

*Vele szemben lebeg a férfi,
a két lélegzés és örök*

*két tekintet egymást ígéri
a bizonyosságok fölött,*

*véletlenségek égi hídján,
széttárt karokkal, véetlen, messze,*

*„... ó, szerelem, egymáshoz vígy át,
mint testünk élő két keresztje.”*

Szózat

*Tango, tangere... tengere,
folyók folyókba ömlenek,*

*latin meg frank meg Tengere,
meg Calcutta meg négerek,*

*s a tangere, a tengere,
mely ringatja a népeket,*

*latin meg néger tengerek,
messzi, elérhetetlenek.*

*S a tactus is, a taktus is,
mely Hindemithtel nem vitáz,*

*de Vörösmarty, Egressy,
ez az a „bidd el itt” – ez az.*

*Ez úgy bújik át a falon,
akár egy forró suttogás,*

*ez a dallam a batalom,
ez a magyar Szózat, ez az.*

*Ez tiszta víz és csobbanás.
... a fűben ing meg kiskabát,*

*mintha az ember kutat ás,
s arcán a tenger csillan át.*

Éltető

„Éjjeliőr jár a szívem peremén” (Bartis Ferenc)

★

Egy levélváró ifjú nőnek a déli háborúkor

Kockában él a férfilelek...
Hideg konténer-éjszakák!

Álmok, szerelmek visszafélnek
magyar földre. Gondolva rád.

Húgom, e századfordulóra,
mikor a vér bokáig ért,

szavad elbalkult, mint az óra,
Boszniából nem jött levél —

A nagy idő lélek szerinti
kisebb időekkel így telik,

s a kemény fagyfokot jelentik
rádiók, tévék reggelig...

És meséled, hogy ébren álmodsz,
mint Radnóti foglyai,

akik lelkükkkel vannak idekötvé. Árkot
ásnak most ott a hazai

fiúk. Kinn, az ég peremén
járőrgép száll az éji égen.

Ne félj, mindenki visszatér,
szerelmes, éltető reményben.

Itthon vagyunk

Szél fúj, és nap süt. Így is, úgy is,
az élő maga dönti el,

ha néha halálig kifúlt is,
vagy dörgő csendre felfigyel,

hogy kérdez-e tovább magában,
s az otthonok védő, meleg

gyapjúsálából font ruháknak
mintázatán túl nem mered

olyan sorsra, amire nézünk
(gondozva bár a bánatot),

a magasságból levert fészkü
golyákra, villámcsapdosott

tetőnk fölé is újra-újra
az ég madarát megteremjük —

... s az ismeretlen hová bújna?
Mért nem mer velünk lenni együtt?

Hisz jórészt ő is megtörtént már,
ha érzi végre: nem vagyunk

félnóták, se vörös tinták,
csupán itthon itthon vagyunk.

Térkép halottainknak
(akik a föld alatt fekszenek)

tsepaduB

rőyG

cloksiM

aclopaT

scáboM

necerbeD

scéP

degezS

Alapszavaink égi portája

(részlet)

A	A	Á	B	C	CS	D	DZ	DZS	E	É	F	G	GY	H	I	Í	J	K	L	LY	M	N
A						ad							agy				aj					
Á						ád							ágy								ám	
B									be													
C																						
CS																						
D									de													
DZ																						
DZS																						
E						edz											ej	el				
É												ég	éb				éj	ék	él		én	
F	fa																					
G																						
GY													gyí									
H	ha								bé								bí					
I																						
Í													így				új				ím	
J									jé													
K																	ki					
L	lá								le	lé												
LY																						
M	ma																mi					
N	na								ne	né							ni					
NY																	nyí					
O														oh			oj	ok				
Ó														ób				ól			ón	
Ö																		öl				
Ő																		ők				
P																						
Q																						
R	rá																rí					
S									se								sí					
SZ																	szi					
T									te								ti					
TY																						
U																					un	
Ú													úgy	új								
Ü													ügy					ük	ül			
Ű																						
V																	ví					
W																						
X																						
Y																						
Z																						
ZS																						

NY O Ó Ö Ő P Q R S SZ T TY U Ú Ü Ű V W X Y Z ZS
az

ár ás ász át

bő
cső

bú bú

ez

ép ér és ész
fő

fű fő év

bó bő

gyú
bú bú

íny

is
ír

ív íz

jó jó
kő
ló lő

no nő

mú mű
nyű

óv
öv

öt
ős ősz

őz

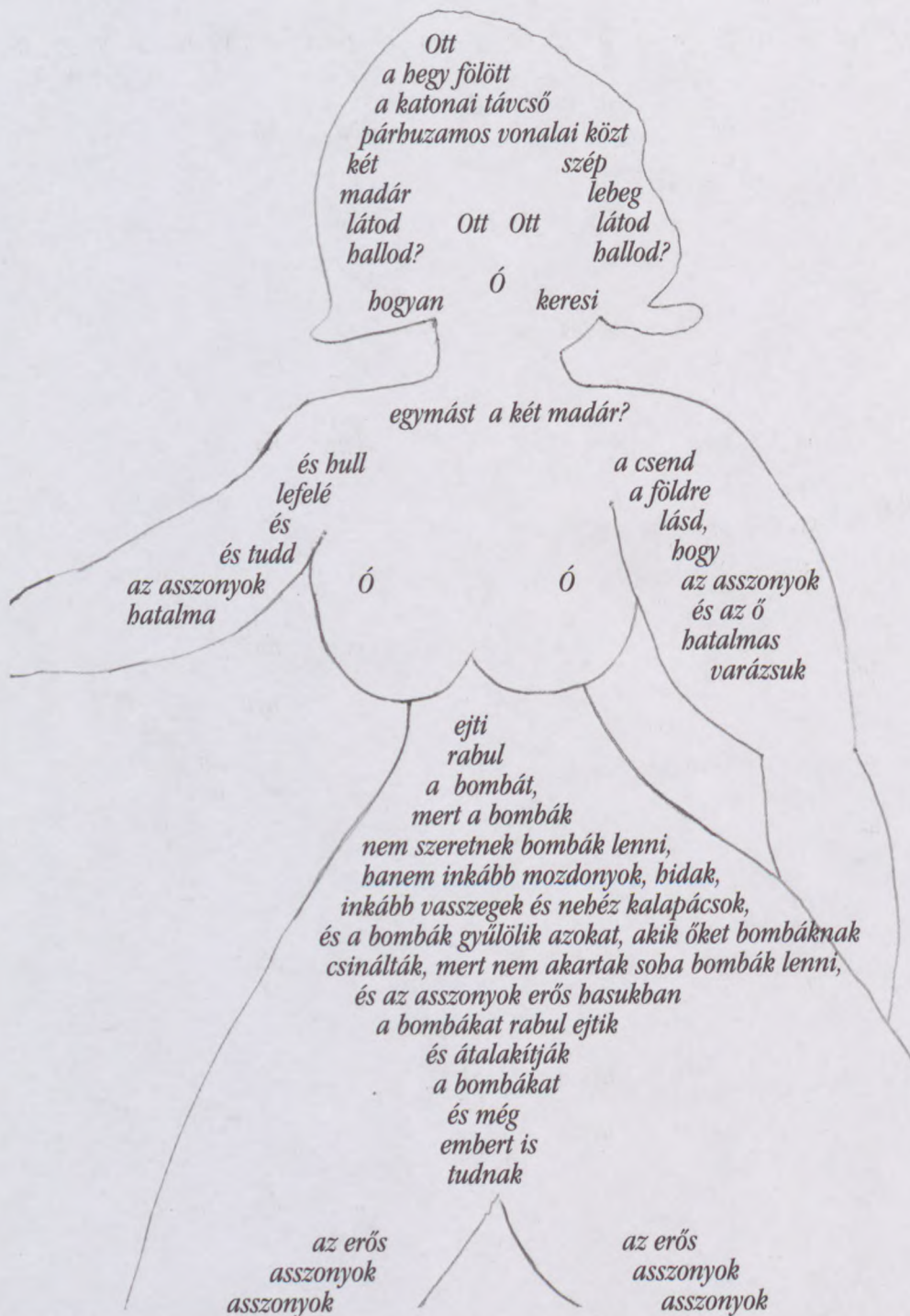
ró
só
szó szó
tó tő

szú szű
tű

úr út
űr üt
vő

úz

Békés távcső

Tartalom

I.

Kenyér is volt, cirkusz is volt.....	1
Szépen, sorban.....	1
Egy régi vasárnapi fénykép apámról	2
Ilyenek a vonatok.....	2
Néma katlan	3
Apám egy paklikocsiból kinéz.	3
Pőre villanykörte.....	4
A poroló	5
Tüskefogó.....	5
Koromreggel	6
Úgy, úgy.....	7

II.

Órzó örömök.	8
Erre futottunk	8
Gyászbeszéd egy fűzfa fölött	9
Egy kavics	10
Születésnap	11
X. emlékkönyvébe.	11
Lábujjhegyen.....	11

III.

Szilveszteri hegedűszó.	12
A cserebogarak rajzása	12
Hajvágás.....	13
Rege	13
Madách (részlet) A teljességgel feléli	14
Mindennel betöltött idő.	14
A hagyatékozó Madách	15

IV.

Továbbélő álom.....	16
Felnőttkor.	16
Hallgass rám, szerelem... ..	16
Mandulás vers.	20

V.

Épistola barátomhoz, hívókhöz és magamhoz . . .	21
Jóska ezerkilencszázötvenben	21
(Ébredés megkínzottan)	24
Még a lélek is	28
Hallgatom	29
Genézis	30
A negyvenedik év Nézni	30
Ébredéskor	31
Forrás, boltozat.	31
Könyörgés a szélhez	32

VI.

Lesz idő	33
Válaszút	33
A kitejjesülő ívekben	34
Együtt	35
Egymáshoz	35
Szózat	36
Éltető	37
Itthon vagyunk	38
Térkép halottainknak	39
Alapszavaink égi portája	40
Békés távcső	42

A SZERZŐ ÉS LEÁNYA FOTÓJÁT KONCZEKNÉ ERIKA KÉSZÍTETTE

*Ezeket a verseket negyven év írásaiból
választottam. A tájjal maradtam című előző kötetem
verseinek „holdudvara” ez az összeállítás.
A tájjal, a hozzám közel állókkal maradtam
most is – az „ölélhető térben, térségben”,
ebben a medencében, hazánkban. K. J.*

Koncsek József 1942-ben született a Nógrád megyei Magyaránáldorban.

Tanár, újságíró, író.

Művei: Galambok, galambok a történelemben (ELTE, 1984 – versek);

Episztola (Salgótarjáni Könyvtár, 1987 – versek);

Egy szó (Palócföld Könyvek, 1987 – versek);

Damó (Masszi Kiadó, 2001 – kisregény);

A tájjal maradtam (2006, Hét Krajcár Kiadó – versek).

Napkut Kiadó Kft.
1014 Budapest, Szentháromság tér 6.

Telefon/fax: (1) 225-3474

E-mail: napkut@t-online.hu

Honlap: www.napkut.hu

Felelős szerkesztő: Szondi György

Szerkesztő: Király Farkas

Tördelőszerkesztő: Szondi Bence

Törölve

ISSN 1787-6877

ISBN 963 8478 18 7